

Список використаних джерел:

1. Тенденції і суперечності розвитку зовнішньої торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://pidruchniki.com/1333080841102/ ekonomika/ tendentsiyi_superechnosti_rozvitku_zovnishnoyi_torgivli](http://pidruchniki.com/1333080841102/ekonomika/tendentsiyi_superechnosti_rozvitku_zovnishnoyi_torgivli)
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Угода про Асоціацію між Україною та ЄС: нові умови торгівлі для Нідерландів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ucerp.org.ua/doslidzhennya/ugoda-pro-asotsiatsiyu-mizh-ukrayinoyu-ta-yes-novi-umovy-torgivli-dlya-niderlandiv.html>
4. Резнікова Н.В. Перспективи трансформації торговельних відносин України в контексті становлення нових центрів стратегічного партнерства / Н.В. Резнікова, О.А. Іващенко // Економіка та держава. – 2015. – № 9. – С. 6-11.
5. Іващенко О.А. Європейський регіоналізм в умовах глобалізаційних викликів / О.А. Іващенко, В.Д. Гвоздецький // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2011. – №6. – С.51-55.
6. Іващенко О.А. Напрями диверсифікації торговельних зв'язків України в умовах глобальної економічної розбалансованості / О.А. Іващенко // Стратегія розвитку України: економічний та гуманітарний виміри: матеріали науково-практичної конференції, 16 жовтня 2015 р. – К.: ДП «Інформ.-аналіт. агентство» – С. 78-83.
7. Іващенко О.А. Економічна інтеграція України до ЄС у контексті національних інтересів / О.А. Іващенко, А.Д. Воропаєва // Інтеграційні процеси та пріоритетні орієнтири розвитку економіки України: економіка, фінанси, право. Збірник матеріалів XV Міжнародної науково-практичної конференції 27 квітня 2012 року. – К.: УДУФМТ, 2012 р. – С. 116-119.

А. В. Синяков,
*асистент кафедри
менеджменту зовнішньоекономічної діяльності
Національної академії статистики, обліку та аудиту, м. Київ*

ПРОЦЕС ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ: УРОКИ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН ДЛЯ УКРАЇНИ

Під впливом фінансово-економічних зрушень, 1 квітня 2014 р. Кабінетом Міністрів України ухвалено концепцію децентралізації влади в Україні, яка передбачає зміну системи управління на обласному та районному рівнях, Верховною радою прийнято Закон України «Про співробітництво територіальних громад» від 17 червня 2014 р., в якому передбачене визначення організаційно-правових засад співробітництва, його принципів, форм і механізмів, які в свою чергу окреслюють «зв'язок» між

окремими територіальними громадами, їх здатність до об'єднання, а також можливі наслідки. [1].

Головним стратегічним завданням модернізації системи державного управління та територіальної організації влади, яка сьогодні здійснюється, є формування ефективного місцевого самоврядування, створення комфортних умов для проживання громадян, надання їм високоякісних та доступних публічних послуг. Досягнення зазначених цілей неможливе без належного рівня економічного розвитку відповідних територій, їх фінансового забезпечення і достатніх джерел для наповнення місцевих бюджетів.

У період з 2014 по 2017 рр. в Україні сформована система територіальної організації, фінансового забезпечення продемонструвала неспроможність в умовах ринкової економіки ефективно впливати на соціально-економічне становище регіонів країни.

На думку, О. Власюка, логічним буде започаткувати процес децентралізації в Україні саме через передачі на місця повноважень і зобов'язань у фінансовій сфері. Але в свою чергу, така передача супроводжується низкою ризиків перед органами самоврядування, поглиблення яких може призвести до гальмування процесів децентралізації та реформи місцевого самоврядування. Одним із таких ризиків є збереження надмірного контролю з боку центральної влади за розподілом бюджетних коштів, а також фінансова неспроможність до раптового утримання соціальної сфери регіону [2].

Прикладом привілейованого положення у бюджетуванні соціальної сфери з боку держави в умовах децентралізації є Франція. За кількістю муніципалітету, є лідером серед країн Європи, їх там налічується понад 36 тис., а кількість населення у більшості з них не перевищує 2 тис. Тому, зокрема, у Франції, а також в інших країнах з невеликими муніципалітетами більшість повноважень соціальної сфери закріплено за центральним (державним) рівнем. Наприклад, освіта у Франції є високоцентралізованою. Центральний уряд керує кадровою політикою на всіх рівнях і складає загальні плани розміщення закладів освіти. Роль місцевих органів обмежена формуванням та утриманням шкільного майна і покриття поточних витрат не пов'язаних із навчанням. Протилежного курсу дотримується Литва, яка має відносно великі муніципалітети. Місцева влада тут оплачує зарплату і має формальну функцію контролю за наймом та просуванням по службі персоналу, а також відповідає за формування та утримання шкільного майна [3].

Можна зробити висновок, що обидва вищезгадані підходи мають як переваги, так і недоліки, тому не потрібно обирати ту чи іншу схему чистого вигляду.

Прийняття 9 квітня 2015 р. Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» дозволило органам місцевого самоврядування об'єднуватись у територіальні громади, а де-факто утворювати нові адміністративно-територіальні одиниці – об'єднані територіальні громади (далі – ОТГ). Станом на 1 січня 2018 р. в Україні було утворено 699 ОТГ, з них [4]:

- 2015 р. – 159 ОТГ;
- 2016 р. – 209 ОТГ;
- 2017 р. – 699 ОТГ.

Затвердження Кабінетом Міністрів України перспективних планів формування територій громад дає підстави Мінфіну включати всі ОТГ, які погоджені у перспективному плані та у яких пройшли вже перші місцеві вибори у прямих міжбюджетних відносинах. Це має бути фактичним народженням нової фінансово-самостійної одиниці – об'єднаної територіальної громади. Але на жаль, показники спроможності кожної ОТГ, утворених у 2015 – 2018 рр., здійснений у попередніх дослідженнях аналіз показав, що лише 30% є фінансово-спроможними та мають відповідну територіальну структуру [5].

На думку, В. Кудельського [6], у проведенні фінансової децентралізації є свої позитивні та негативні сторони. До основних переваг варто віднести:

- більш повне забезпечення потреб жителів територіальних громад у суспільних благах. При наданні суспільних благ центральною владою інтереси окремого індивідуума губляться серед великої чисельності населення;
- участь громадян у вирішенні справ місцевого характеру, громадська відповідальність та громадський контроль що є найефективнішим. Жителі отримують можливість контролювати дії органів місцевого самоврядування та регіонального самоврядування, а не лише під час виборів;
- розвиток конкурентних засад між органами місцевого самоврядування та регіонального самоврядування;
- можливості стратегічного планування, що також сприяє економічному розвитку території;
- покращення результативності виконання функцій та завдань через їх передання на місцевий та регіональний рівень, який краще володіє інформацією про місцевий стан справ(економія бюджетних ресурсів при збільшенні якості надання суспільних благ населенню);
- розробка та впровадження інновацій через можливість нестандартних підходів до розв'язання завдань місцевого характеру.

Недоліки фінансової децентралізації:

- свідоме чи несвідоме перешкоджання проведенню державних програм через місцеві пріоритети, в тому числі коли загальнодержавні інтереси не корелюються із місцевими або регіональними;
- неузгодженість делегованих видаткових повноважень і обов'язків з ресурсами для виконання державних функцій;
- необхідність посилення державного контролю за виконанням делегованих державних функцій;
- можливість збільшення міжрегіональних диспропорцій та нерівномірного соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

Підводячи підсумки проаналізованого процесу децентралізації в Україні, слід відмітити існуючу тенденцію популяризації серед населення країни об'єднань в ОТГ, про це свідчить динаміка новоутворених об'єднаних територіальних громад в період 2015-2018 рр. У систематичних підходах впровадження децентралізації в Україні використовується досвід європейських країн, що в більшості випадків негативно впливає на розвиток ОТГ (фінансова спроможність новоутворених ОТГ). Тому для подальшої реалізації децентралізації в Україні потрібно враховувати як фінансово-економічне становище регіонів, так і етнічний та кількісний склад населення, для забезпечення збалансованого соціально-економічного розвитку об'єднаних територіальних громад.

Список використаних джерел:

1. Бондарук Т.Г. Переваги та позитивні наслідки та ризики бюджетної децентралізації / Т.Г. Бондарук// Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту . – 2016. – № 3. – С. 38-45.
2. Власюк О.С. Шляхом децентралізації: виклики, ризики та пріоритети реформування регіонального розвитку в Україні / О.С. Власюк // Регіональна економіка. – 2015. – №1. – С. 5-18.
3. Децентралізація управління регіональним розвитком: світовий досвід та українські реалії: матеріали Науково-практичної Інтернет конференції «Проблеми регіоналістики: минуле, сучасне, майбутнє. / Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана. – К. : КНЕУ, 2017. – С. 202-205
4. Інтернет-портал «Децентралізація дає можливості» [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://decentralization.gov.ua/about>
5. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування станом на 10 січня 2018 року [Електронний ресурс] // Інтернет-портал «Децентралізація дає можливості». – Режим доступу <https://www.slideshare.net/Decentralizationgovua/10-2018-86170006>
6. Кудельський В.І. Фінансові можливості місцевих органів самоврядування після проведення децентралізації / В.І. Кудельський // Університетські наукові записки. – 2017. – №64. – С. 272-282.
7. Бондарук Т. Г. Бюджетний менеджмент: навч. посіб. / Т.Г. Бондарук, Л.Є. Момотюк, Н.Ю. Мельничук – К.: ТОВ «Август Трейд», 2017. – 890 с.
8. Бондарук Т.Г. Місцеві фінанси: Навч. посібник / Т.Г. Бондарук. – К. : ДП «Інформ.аналіт.агенство», 2013. – 529 с.
9. Бондарук Т. Г. Місцеві податки та збори в Україні: суперечності та перспективи розвитку / Т.Г. Бондарук, І.О. Мельничук // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації. Збірник наукових праць. – К.: Типографія «Інтердрук», 2014. – С. 17–24.
10. Бондарук Т.Г. Організація управління місцевими фінансами в контексті світового досвіду. / Т.Г. Бондарук // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 7(121). – С. 222-231.